

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-22

Ärendenummer SMF-2023-06123

Handläggare

Carina Abrahamsson, Sofi Tillberg

Telefon: 031-368 25 97

E-post: carina.abrahamsson@stadsmiljo.goteborg.se

Svar på remiss gällande motion av AnnaSara Perslow (C) om att möjliggöra för verksamheter att arrendera farthinder

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden avstyrker förslaget utifrån stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Stadsmiljönämnden översänder stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som stadsmiljönämndens eget yttrande.

Sammanfattning

En begäran om yttrande har inkommit från kommunfullmäktige avseende en motion av AnnaSara Perslow (C). I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att kommunstyrelsen i samverkan med stadsmiljönämnden får i uppdrag att möjliggöra för näringsidkare att ta över ansvaret över farthinder i staden. Som motivering till förslaget framförs bland annat att befintliga farthinder ofta inte är särskilt vackra och får dåligt med omsorg, att antal farthinder är för få givet säkerhetsläget vi befinner oss i, och att näringsidkare genom sin verksamhet på gator och torg är med och skapar den levande och myllrande stad som vi alla vill ha.

Om kommunfullmäktige beslutar enligt motionen bedömer förvaltningen att blomlådor är den typ av farthinder som kan vara aktuell för uthyrning, inte övriga typer såsom vägbulor och sidoförskjutningar. Gatorna och placeringen måste vara lämpliga för dessa blomlådor för att inte hindra tillgängligheten för barn, äldre och personer med funktionsvariationer. Framkomlighet ska säkerställas för räddningstjänst, renhållnings- och snöröjningsfordon samt leveranser och transporter. Utseendet på blomlådorna bör överensstämma med stadens arbete med enhetlig gestaltning, växtkomposition och övriga urnors utseende. Förvaltningen bedömer det inte som lämpligt att börja med uthyrning av större, stationära blomlådor, bland annat för att gator och anläggningar ska kunna underhållas utan hinder och att tillgänglighet och framkomlighet ska säkras. En uthyrning av blomlådor skulle kräva ett utförligt regelverk bland annat kopplat till ansökan, ansvar, placering, underhåll, samverkan och finansiering, som efterlevs av båda parter. Det skulle innebära en för stor administration och kontrollverksamhet, ta personella resurser i anspråk, medföra kostnader och påverka andra uppdrag inom förvaltningen. Dessutom finns redan idag möjlighet för näringsidkare att ställa ut mindre blomlådor utanför sin verksamhet efter tillstånd från Polisen. Stadsmiljöförvaltningen föreslår att stadsmiljönämnden avstyrker motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I motionen föreslås inte någon finansiering av möjligheten för näringsidkare att ta över ansvaret för farthinder i staden. Om kommunfullmäktige beslutar enligt motionen kommer det att medföra kostnader för förvaltningen och ta personella resurser i anspråk, bland annat för framtagande av regelverk, hantering av ansökningar och tillståndsbeslut, besiktning av farthinder och placering, årlig förlängning av beslut, kommunikation, samt kontroll av efterlevnad och skötsel. Att tillverka, sköta, underhålla och bekosta blomlådorna och dess innehåll innebär också en kostnad, som aningen får bäras av näringsidkaren eller förvaltningen.

Bedömning ur ekologisk dimension

En uthyrning och ökning av antal farthinder i gatumiljön skulle kunna påverka fordonshastigheten och valet av färdmedel till cykel och gång något, och därmed innebära en minskning av koldioxidutsläpp. Förvaltningen bedömer dock att den påverkan inte är så stor då de platser där verksamheter skulle kunna arrendera farthinder troligtvis redan finns i områden med låg hastighet och olika färdmedel. Om farthindren utsmyckas med blommor och grönt skulle det kunna bidra till ökad biologisk mångfald och mer hållbar stad beroende på hur de utformas, och om riktlinjer kring detta tas fram.

Bedömning ur social dimension

Vid utplacering av farthinder och utrustning, såsom blomlådor, måste gatorna och placeringen vara lämpliga för dessa. De ska placeras där behovet finns samtidigt som de inte får utgöra hinder för framkomlighet och tillgänglighet. Vid gångfartsområden och gågator måste det finnas tillgängliga stråk för barn, äldre och personer med funktionsvariationer. Tillgängligheten ska säkerställas för räddningstjänst, renhållnings- och snöröjningsfordon samt leveranser och transporter av olika slag, såsom varor, boenden, hotellgäster, sjuka eller rörelsehindrade personer.

Om möjlighet ska ges för näringsidkare att ansöka om att få arrendera en blomlåda är likabehandling i staden viktig, därför måste det finnas tydliga kriterier för när och varför tillstånd beviljas eller inte beviljas.

Bilagor

1. Motion av AnnaSara Perslow (C) om att möjliggöra för verksamheter att arrendera farthinder

Ärendet

En begäran om yttrande har inkommit från kommunfullmäktige avseende en motion av AnnaSara Perslow (C) om att möjliggöra för verksamheter att arrendera farthinder. Yttrandet ska översändas till stadsledningskontoret senast den 20 februari 2024.

Beskrivning av ärendet

Motion av AnnaSara Perslow (C) om att möjliggöra för verksamheter att arrendera farthinder

I den inkomna motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att kommunstyrelsen i samverkan med stadsmiljönämnden får i uppdrag att möjliggöra för näringsidkare att ta över ansvaret över farthinder i staden. Ansvaret över dessa farthinder ska gälla i ett år med möjlighet till förlängning.

Som motivering till förslaget framförs bland annat att befintliga farthinder ofta inte är särskilt vackra och får dåligt med omsorg, att antal farthinder är för få givet säkerhetsläget vi befinner oss i, och att näringsidkare genom sin verksamhet på gator och torg är med och skapar den levande och myllrande stad som vi alla vill ha. För att Göteborg ska vara en trygg och vacker stad hela året vill motionären att butiker, restauranger och annan verksamhet ska kunna ”adoptera” ett farthinder i direkt närhet till sin geografiska plats, för att sköta och utsmycka, samtidigt som det gör gaturummet trevligare och säkrare genom att se fler farthinder i gatubilden.

Huvudmannaskap och ansvar för kommunala gator och vägar

Flertalet lagar reglerar kommunens huvudmannaskap och ansvar för kommunala gator och vägar, såsom plan- och bygglagen (2010:900), PBL, lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning samt väglagen (1971:948). I PBL anges att kommunen ska sköta underhållet av gator och andra allmänna platser. Inom ramen för vad detaljplanen anger för en gata eller annan allmän plats med kommunalt huvudmannaskap är det kommunen som bestämmer över den närmare utformningen, till exempel om farthinder ska sättas ut på gatan.

Enskildas önskemål kan tillgodoses inom ramen för vad detaljplanen och ”ortens sed” medger och där det är förenligt med gatans ändamål och i övrigt anses lämpligt. Kommunen kan dock inte överlåta fritt till enskilda att bestämma om utplacering och utformning av till exempel farthinder. Varken PBL eller trafikförfattningarna medger något sådant överlämnande av kommunens befogenheter.

Farthinder och utrustning i gaturummet

Det finns olika gatutyper med olika syften och regler, såsom huvudgata, lokalgata, lågfartsgata, cykelfartsgata/cykelgata, gångfartsområde, gågata och torgyta. Olika farthinder och utrustning är lämplig vid olika gatutyper.

Vid trafikfarligt läge sätts farthinder upp. Farthinder av olika slag är de enskilda åtgärder som ger de största effekterna på hastigheterna. För att farthinder ska kunna anläggas måste vissa förutsättningar vara uppfyllda (”utrymmesdimensionering körbana”). På det större vägnätet med högre hastigheter och stora anspråk på framkomlighet är inte farthinder aktuellt medan det på det mindre gatunätet ofta är en förutsättning för en säker och trygg trafik för olika trafikanter. Utöver vägbulor, ett vanligt farthinder, finns sidoförskjutningar, avsmalningar/portar, samt blomlådor. Det finns särskilda krav på farthinder för att det ska gå att drifva, underhålla (även akut) och använda gatan.

Utformningen av gaturummet är väsentlig. Vid gångfartsområden och gågator måste det finnas tillgängliga stråk för barn, äldre och personer med funktionsvariationer, även förbi uteserveringar. Tillgängligheten ska säkerställas för räddningstjänst, renhållnings- och snöröjningsfordon samt olika leveranser och transporter (varor, boenden, hotellgäster, sjuka eller rörelsehindrade personer, och så vidare).

Placering och utformning av utrustning, utmärkning och gatumöbler (såsom belysning, papperskorgar, skyltning, sittplatser, pollare, blomsterurnor) har stor betydelse för såväl intrycket som tillgängligheten till staden. Det är viktigt att gatuutrustningen placeras där behovet finns samtidigt som den inte får utgöra hinder för framkomligheten. Enbart i särskilda fall används blomsterurnor som trafik hinder. Stadsmiljöförvaltningen eftersträvar enhetlighet i staden vad gäller gestaltning/växtkomposition och urnornas utseende. Växtkomposition/gestaltning görs i regel enhetligt för en plats eller ett större område. Vissa år har blomsterutsmyckningarna särskilda teman, till exempel vid vissa stora sportevenemang i staden.

Blomlådor som trygghetsåtgärd (i villaområden)

Göteborgs lokalgatunät är omfattande och det finns inte möjlighet att anlägga vägbulor eller andra hastighetsdämpande åtgärder på hela gatunätet. Däremot finns det möjlighet för fastighetsägare utmed en gata att ansöka om att få sätta ut blomlådor. Blomlådorna fungerar som en signal och en påminnelse till bilisterna om att ta det lugnt och sänka hastigheten samtidigt som de ser trevliga ut. Stadsmiljöförvaltningen bedömer om gatan är lämplig för blomlådor och beslutar därefter om lådornas placering. Allt för att tryggheten och framkomligheten ska bli så god som möjligt. Den som ansöker om blomlådor måste bo på den gata där blomlådorna ska placeras och gatan måste vara av villaområdeskaraktär. Berörda grannar ska lämna skriftligt medgivande på ansökan. Blomlådorna ska byggas enligt stadsmiljöförvaltningens ritning och den som ansökt om tillstånd ansvarar för tillverkningen, plantering och skötsel av blommorna, och bekostar blomlådorna själva. Lådorna får vara utplacerade från den 1 maj till den 1 november, men inte under vintertid då det måste finnas plats för snöröjning. Tillståndet gäller ett år i taget.

Säkerhetsläget

När det gäller placering och hantering av trafik hinder utifrån säkerhetsläget och den förhöjda terrorhotnivån i Sverige sker detta på uppdrag av och i samverkan med Polisen och stadsledningskontoret. Dessa hinder är utplacerade i Göteborg utifrån Polisens bedömning och ändras och tillkommer utifrån förändrade behov och prioriteringar. Ibland flyttas de tillfälligt, till exempel vid gatuarbete.

Dessa farthinder, som är utformade som sittmöbler med möjlighet till blomplantering, är inte aktuella för utarrendering till näringsidkare då de kräver mycket samverkan, löpande tillsyn och särskilt underhåll. De är dessutom förenade med sekretessbelagd information.

Det är dock viktigt att förvaltningen för löpande dialog och informerar näringsidkare i frågan, kring placering och utseende. Detta görs bland annat inom samverkan med fastighetsägare och näringsidkare i centrum. Ett förbättringsarbete har gjorts och pågår inom stadsmiljöförvaltningen, både kopplat till ansvar, underhåll av farthinder, finansiering och skötsel av blommor, samverkan och dialog. Förvaltningen understryker vikten av och eftersträvar och uppskattar god samverkan med näringsidkare kring stadens trygghet och attraktivitet.

Utsmyckning och blomlådor enligt ordningslagen

Enligt ordningslagen behövs ofta tillstånd från Polismyndigheten om att använda en offentlig plats inom detaljplanelagt område. Det är ett beslut om så kallad markupplåtelse för att få använda marken till något den normalt inte är avsedd för. Tillstånd krävs exempelvis för att ställa upp en uteservering, byggetablering eller skyltar.

Polismyndigheten ska inhämta yttrande från kommunen innan tillstånd ges för att ta i anspråk en offentlig plats. Vid prövningen av en ansökan om tillstånd ska Polismyndigheten beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet.

Privata näringsidkare kan ansöka om tillstånd enligt ordningslagen hos Polisen för utsmyckning utanför sin lokal, såsom blomkrukor, enstaka sittplatser, reklam och viss försäljning. Stadsmiljönämnden är remissinstans vid sådana ansökningar, men ansvarar inte för tillstånd och skötsel.

Fastighetsägare och näringsidkare i innerstadsområdet sätter i dagsläget ut blomsterurnor för utsmyckning på gågator och gångfartsgator i området, som de finansierar och sköter. Information och dialog om dessa sker inom samverkan med stadsmiljöförvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen tolkar att syftet med att möjliggöra för näringsidkare att överta ansvar för farthinder är att bidra till ett vackrare, trevligare och säkrare gaturum. I detta tjänsteutlåtande framgår kommunens ansvar för trafiksäkerhet, farthinder och utrustning i gaturummet kopplat till motionens förslag.

Om kommunfullmäktige beslutar enligt motionen bedömer förvaltningen att blomlådor är det farthinder eller den utrustning/gatmöbel som kan vara aktuell för uthyrning, inte övriga typer såsom vägbulor och sidoförskjutningar. Dock måste gatorna och placeringen vara lämpliga för dessa blomlådor för att inte hindra framkomlighet och tillgänglighet. Dessutom bör utseendet på blomlådorna på något sätt stämma överens med stadens arbete med enhetlig gestaltning, växtkomposition och övriga urnors utseende.

Det är många aktörer som behöver samordnas vid frågor på kommunala gator och vägar. Frågor där förvaltningen inte vill tappa styrning och styrfart. Förvaltningen bedömer att det kan bli svårt för näringsidkare att ta ansvar för och delta i samverkan med olika parter, såsom Polisen, Räddningstjänsten, Göteborgs Spårvägar, Göteborgs Energi och Göteborgs Stad (bland annat Förvaltningen för kretslopp och vatten).

Om kommunfullmäktige beslutar enligt motionen behöver ett tydligt regelverk för uthyrning av blomlådor tas fram med ansökningsförfarande, ansvar, placering, utseende, flerpартssamverkan, underhåll (långsiktig och akut), finansiering med mera.

Likabehandling är viktigt därför måste det finnas tydliga kriterier för när och varför tillstånd beviljas eller inte beviljas. Det måste även tydliggöras vem som ska betala och återställa en blomlåda som måste flyttas eller skadats vid drift och underhåll av gata eller anläggning (såsom grävarbeten och åtkomst till ledningar) eller vid annan framkomlighetsfråga.

Förvaltningen bedömer det inte som lämpligt att börja med uthyrning av större, stationära blomlådor, bland annat för att gator och anläggningar ska kunna driftas och underhållas utan hinder. Förvaltningen bedömer utifrån väghållaransvaret att det inte är lämpligt att

överlämna ansvar för farthinder eller utrustning i gatumiljö. Även om förvaltningen kravställer näringsidkarnas ansvar så överlämnas ansvaret till en privat angelägenhet på allmän plats och kommunalt gatuområde. Detta skulle kräva ett utförligt regelverk som efterlevs av båda parter och innebära en för stor administration och kontrollverksamhet för förvaltningen.

Om stadsmiljöförvaltningen får i uppdrag att tillhandahålla och finansiera möjligheten för näringsidkare att arrendera farthinder kommer det att innebära att andra uppdrag och insatser inom förvaltningen påverkas.

Förvaltningen påminner slutligen om att det redan idag finns möjlighet för näringsidkare att ställa ut mindre blomlådor och artiklar utanför sin verksamhet i samråd med fastighetsägare och med tillstånd från Polisen.

Stadsmiljöförvaltningen föreslår att stadsmiljönämnden avstyrker förslaget om att kommunstyrelsen i samverkan med stadsmiljönämnden får i uppdrag att möjliggöra för näringsidkare att ta över ansvaret för farthinder i staden.

Mikael Hagberg

Avdelningschef Anläggning och
infrastruktur

Anders Ramsby

Förvaltningsdirektör